

Szegedi Katalin

MESÉI, KÉPEI ÉS A CSODÁK CSODÁJA

Maczó Péter

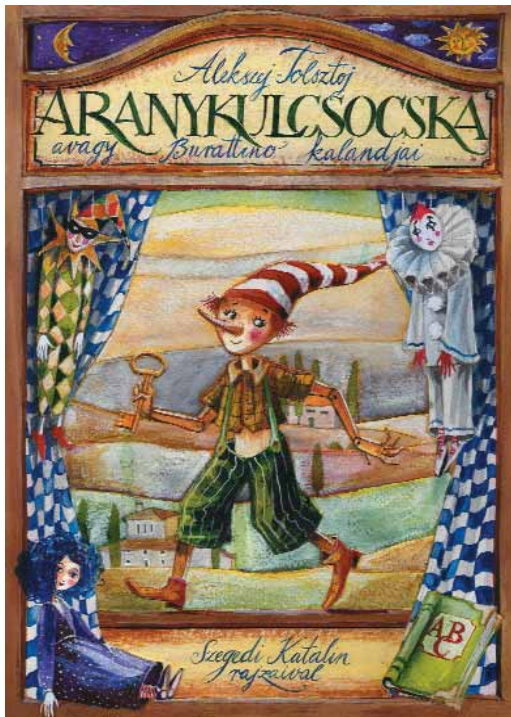
Szegedi Kati Budapesttől alig tíz kilométernyire, saját maga teremtette, rejtelmes és ezernyi apró, édes titokkal terhes világban él. Amikor elénk szalad a kapuhoz, olyan egy kicsit, mintha illusztrációi elevenednének meg. Láthatóan boldog. Ragyogó tavasz van.

A virágzó fák között frissen kibomló vadszőlővel futtatott ház felé terelget. Amerre megyünk saját kincsei, ódon hangulatú bútorok és aranybarna vöröses színek. Mintha csak

belecsöppentünk volna egy Szegedi Kati-illusztrációba. Van annak talán már tíz éve is, hogy végeztél.

Bizony, több is: 1991-ben diplomáztam a Mesterképzőn. Úgy gondolok rátok, mint a három gráciára: rád, Szalma Editre és Nagy Krisztára, aki reményeim szerint szintén helyet kap a Grafika a Grafikában.

Hát, az egyetemi évek alatt még kevésbé ismertük egymást. Most azonban már sokat szerepelünk együtt. Editet akoriban még nem is ismértem, pedig utólag kiderült, Árendás

volt mindkettőnk mestere. Azóta Edit a legjobb barátom, és mondhatom, rajongója vagyok a művészetének. Mára sikerült őket is ebbe a faluba csábítani.

Mi volt az első megbízásod, hogy emlékszel erre?

Volt egyszer egy Lánchíd nevű kis kiadó. Tőlük kaptam az első illusztrációs munkámat, közvetlenül a diploma előtt. Valójában Czeizel Balázst kérték fel rá, ő adta tovább nekem. Nagyon hálás voltam érte. De sajnó nem voltak folyamatosan megbízásaim, volt közben egy nagyobb pauza is. Körülbelül öt-hat éve kapok rendszeresen megbízásokat. Bizony, ennyi időnek kellett eltelni, idősebbnek kellett lennem, megérni a feladatokhoz. Azt hiszem, a stílusom is csak mostanra alakult ki szép lassan. Igazából nem is értem a fiata-

lokat. Szoktam ismeretlen emberkéktől leveleket kapni, akik türelmetlenül, az igazságtalan világra dühösen követelik, hogy miért nem tartanak már ott, ahol mondjuk én most, pedig már huszonhárom évesek is elmúltak...

Hogyan emlékszel az iskolára? Szívesen gondolsz-e vissza azokra az évekre?

Nagyon! Egyrészt, azt hiszem, egy különlegesen összetartó évfolyamunk volt, a mai napig tartjuk egymással a kapcsolatot, a tanárokkal is. Buli-buli hátán, remek időszak volt! Ugyanakkor kőkeményen dolgoztunk már akkor is. Ehhez persze kellett az az kiemelkedő tanárszemélyiségek, akik tanítottak minket. Ebből a szempontból nagyon szerencsés voltam.

Egy-egy tervezési feladathoz témavezetőként bizonyos

tanárokat kaptunk. Ilyen módon Erneyi Sándor, Árendás József (aki szerintem az ország egyik, ha nem a legjobb grafikus), Kara György, Kiss István, aki akkor az illusztrációt tanította, és Pálfi György voltak a mestereim. Ő egy különleges, hatalmas karizmával rendelkező személyiség, lenyűgöző volt, ahogy tanított minket, minden egyes tanítványa személyiségébe azonnal bele tudott helyezkedni. Én, személy szerint, nagyon hálás vagyok mindnyájuknak.

Végeztél. Nem is próbáltál meg állást keresni a diploma után? Amikor elvégeztem a főiskolát, emlékszem, egy vasárnap este kilenckor Barcsik Géza csöngött be hozzám egy kolléganőjével, hogy elhívjon, menjek oda dolgozni (talán az Ogilvyhoz?), jó lennék a csapatba.

Nem-nem! – gondoltam, de aztán mégis, próba szerencse, belátogattam a stúdióba.

Olyan nagyon amerikai volt, tisztított, s bár megnéztem a munkahelyet, utána telefonon rögvest le is mondtam. Szóval „megúsztam”, soha nem volt munkahelyem. Másrészt csak reklámügynökséghez mehet-

tem volna dolgozni, de engem soha nem érdekelt a reklám. Titkon mindig abban reménykedtem, hogy egyszer majd talán mesekönyveket rajzolhatok.

Nálunk a gyermekirodalom illusztrálása elég sok kétes értékű munkát, hogy finomabban ne fogalmazzak, ízlés és tehetség szerint is problémás könyvet jelentetett meg az elmúlt években. Ezt a még az amúgy megszűrt szépkönyv főszerűken is tapasztaltam. Tudom azt is, hogy több próbálkozás is volt a kiadók és a grafikusok „összeismertetésére”. Mégis, a tankönyvek helyzete talán ennél is kritikusabb. Jobb, ha ezt én mondom ki: sok amatőr-színvonalú, giccses, sőt ami legalább ilyen rossz, lopkovec illusztrációt találni közöttük. Nem volt efféle kihívásod, vagy felkérésed?

Teljesen egyetérték veled, a helyzet sajnos valóban siralmas a gyermekkönyvek területén. Ez vonatkozik a mesekönyvekre és a tankönyvekre egyaránt. Irtózáttal veszem kézbe a kisfiam elsős, dilettánsok által rajzolt iskolai könyveit. (Megjegyzem, nem a Nemzeti Tankönyvkiadó kiadványaira

gondolok.) Tankönyveket egyébként nem szoktam rajzolni. Ha úgy kezdődött volna a pályám, hogy épp ilyesmire kapok megbízást, akkor biztos abba az irányba fordulok, de az irodalom és azon belül a klasszikus mesék a kedvenceim. Ezeket csinálom a legszívesebben.

Valójában a könyv a tervezőgrafikában és tipográfiában a legveretesebb műfaj. A legtovább él, azt gondolom mind között a leghasznosabb is. Nemes gondolatok tolmácsolója, ahol az írói munka garanciája a tartalomnak. Persze a látvány ettől még sokféle lehet. Beleszólhat az illusztráción kívül is a könyv megformálásába?

Sajnos, nem. Láthatod a tavalyi díjazott mesekönyvemnél is... Mindig nagyon várom, hogy kikerüljön a nyomdából az aktuális könyvem, de a végén sokszor majdnem sírva fakadok az eredményt látva.

A címsor-tipográfiára és annak technológiai kivitelezésére gondolsz?

Igen. Nagyon sok esetben kézzel megírom a címsorokat.

Nem azért, mert annyira szeretném látni a saját kezem nyomát, hanem inkább védekezéséppen. A minimálisra szeretném csökkenteni annak a lehetőségét, hogy a kiadó olyan dolgot rendeljen a munkámhoz, ami teljesen tönkre tudja azt tenni. Él bennük valami olyan vágy, hogy ők plusz még kreatívak legyenek: arany dombornyomás, a cím csillogvillog. Egyszer valami szörnyű buborékos comics betűt akartak a borítógrafikámra tenni, na, ekkor kezdtem magam rajzolgatni a címsorokat. Volt egy rövid kurzus kalligráfiából Virágvölgyi Péterrel. Szeretek betűket kanyaríttatni, de sajnos megvannak ennek a korlátai is. Én másképpen kalligrafálni nem tudok, ez csak egyfajta stílus, amit itt látsz, hiszen mindez a hétköznapi kézírásomból táplálkozik, annak egy „vasárnapi” változata.

Kemény feladat a hallgatóknak az ifjúsági irodalom illusztrálása. Mondhatom, nem is népszerű.

Tényleg? Ezt alig akarom elhinni. Hiszen ez a legjobb feladat, teljesen szabadon lehet bármit

csinálni, ráadásul még nincsenek kiadói szempontok, eladhatósági álérvek és egyébek, szabadon lehet témát, technikát, stílust választani. Igazi örömmel az illusztrálás ilyen körülmények között.

Ha válogathatnék a kendermagban, sorra venném gyermekkorom emlékezetes és kedvenc klasszikusait. Andersen, Tolsztoj, Grimm, Hauff, Alice, az Óz és a többiek. Persze, az esetek többségében a kiadó tesz javaslatot az illusztrálható műre.

Most egy másfajta dologba kezdél, itt – beszélgetésünk közben – is ezeket fotózza Oravecz István. Rengeteg apró részletet láthatunk: miniatűr dolgokat, kis képeket a képben. Csipkét, levélerezetet, bojtot, tollat, zsinórt, papírfoszlányokat.

A kiadók mind ez ideig az akvarellal festett képeimet részesítették előnyben. A megszozott, jól bevált technikával ellentétben az itt bemutatott képek azonban akril és kollázs alkalmazásával készültek, a festett részekre különböző „talált tárgyakat”, pici kincseket ragasztgattam. Igazából nyomtatás után válik mindez érdekessé, amikor is kétdimenzióssá szelídülnek a térbeli részecskéik is. A szemlélő szinte zavarban van, mert nem lehet egyértelműen elválasztani a festett és applikált felületeket. Most ez

érdekel. Egyszer csak égető szükségét éreztem annak, hogy újítsak. Vágytam valami sokkal festőibb tevékenységre, s hogy mindezt illusztrációként alkalmazzam. Boldog vagyok, mert most jött ki az első könyvem egy koreai kiadó jóvoltából, ami már ezzel a technikával készült.

Ezek az illusztrációk így eredetiben szinte képzőművészeti munkák.

Lehet. De nem tudom, hol a határ iparművészet és képzőművészet, képgrafika vagy az alkalmazott illusztráció között. Szerintem rangsorolni sem kell, nem is lehetséges.

Bár mi tagadás, a saját munkáim közül én ezeket mindenképpen magasabb színvonalú, érettebb alkotásoknak tekintem. Persze lehet, hogy egész egyszerűen csak az látszik rajtuk, hogy nagyon élveztem, szeretettel csináltam.

Ezt itt például az „Alice Csodaországban” című irodalmi remek ihlette, számomra a legkedvesebb.

Izgalmas részletei egy meg nem történt történetről árulkodnak. Az anyagaidat vadászod valahol?

Nyitott szemmel járok mindenfelé, mohón vadászom a szép felületű dolgokat. Ilyet nem lehet festeni, tudatosan létrehozni. A múltó idő, az időjárás alakítja a felületeket, ezeknek a talált tárgyagnak

szinte önálló történetük van. Én pedig mellérendelem a magamét. Például némelyik rozsdás vas lemezre van festve. Amolyan kukaturkáló üzemmód ez, bárhol ahol járok, találok valami érdekeset, ami úgyszólván nekem készült. Sokszor nem kell külön keresgélni sem: tavaly a tengerparton szedtem fel ezt az autók által összepréselt Marlboro-dobozt, amit a kutyák is többször lepisíltak, ettől szép antikolt hatású színe lett. Ez még várat magára, de egyszer még felhasználom.

Álságosnak tűnik a kérdés, de milyen a viszonyod a modern technikához, használ-e számítógépet?

Persze. Amennyire, muszáj. Internetezem, e-mailben tartom a kapcsolatot a külföldi kiadóimmal. A számítógép fantasztikus eszköz, nem is tudnám már nélküle elképzelni az életemet. De ha arra gondolsz, hogy a munkáim létrehozásában használom-e, akkor nem. Ilyen szempontból teljességgel hagyománytisztelő vagyok: a képeim kizárólag kézzel festettek. De beszkennelem, archiválom őket.

Amúgy van valamiféle kialakult munkamódszered? Például kedvenceid, a klasszikus írók, akik között voltak, akik reggel korán keltek, szigorú rend szerint ennyi meg ennyi órát ültek a téma felett, aztán este a felét

kihúzták. Itt a családod, és ez a varázslatos ház, amelynek számtalan részlete a saját elképzeléseid szerint alakult. Hogyan telnek itt a napjaid?

Összességében nagyon jól érzem magam, szerető családom által körülveve, igazán festői környezetben élhetünk. A szépség lételemem. Ha rondaságok vannak körülöttem, teljesen ki tudok billenni a lelki egyensúlyomból. Szépség nélkül dolgozni sem tudnék. De dolgozom, mondhatni látástól vakulásig, nem is bánom, mert ez számomra bizony örömforrás. Nem szoktam firkákat, vázlatokat készíteni, azonnal nekiesek a képnek. Nem vagyok egy tudatos tervező, mindig a pillanat dönti el, hogy milyen irányba alakul végül a kép. A vázlat számomra kötöttség, le tudok merevedni tőle.

Immár túl vagyunk a beszélgetésen. De a neheze még hátra van. Szígnálnod kell majd a mellékletet. Gondoltál arra, ki legyen e sorozatban a következő, akit szívesen bemutatasz? Hogy ki legyen a következő? A bevezetőben említést tettél hármunkról. Szalma Edit már bemutatkozott e lap hasábjain, most engem ért e megtiszteltetés. A kör akkor lesz teljes, ha a következő számban Kállai Nagy Krisztina kaphat lehetőséget. Én pedig köszönöm.

